

Resum

Elecció del tema.

Al llarg dels diferents mòduls del màster en Sistemes d'Informació Geogràfica s'ha fet palesa la gran quantitat d'aplicacions que té aquesta tecnologia, com puguin ser, per citar-ne algunes, les mediambientals (Agenda 21), les d'avaluació de l'impacte ambiental (impacte visual aerogeneradors) o la gestió de la ciutat i l'urbanisme (Eixample de Barcelona).

De totes elles tenia que triar-ne alguna per a la realització de la tesina final de màster i donada la meua formació com a arquitecte em vaig decidir per fer alguna cosa vinculada a temes dins de l'àmbit arquitectònic o urbanístic. El referent més proper era el taller realitzat a classe sobre l'Eixample de Barcelona, on s'analitzaven per exemple paràmetres urbanístics com la densitat, la intensitat o l'antiguitat de les vivendes. També es feia ús de fotos aèries per a completar l'estudi i es feien les presentacions de resultats mitjançant mapes temàtics i fitxes de Microsoft Access. Un altre referent va ser la tesina "Atlas social de Ciutat Vella", en la que es realitzava un estudi del districte en quant a paràmetres de caire demogràfic i social i un estudi del comerç present als carrers principals del barri del Raval.

Així doncs la meua de tesina consisteix a la realització d'un estudi semblant als dos anteriors enfocat al districte de les Corts. L'elecció d'aquest districte en particular obeeix a les gran diferències que es donen en cadascun dels seus tres barris, la qual cosa pot donar bastant joc, en contraposició als casos de l'Eixample o Ciutat Vella, on la presència de terreny edificat es majoritària.

En conseqüència, l'elecció del tutor de la tesina, l'arquitecte Rolando Biere, va ser bastant clara, en ser el professor que va impartir el taller de l'Eixample.

Desenvolupament de la tesina.

El treball que he realitzat es divideix en dues parts principals. D'una banda estaria l'estudi a nivell del districte, en que comparo entre si els tres barris del districte, les Corts, Maternitat i Sant Ramon i Pedralbes, segons una sèrie de paràmetres. D'altre banda estaria un estudi del viari i del teixit comercial del barri de les Corts. La tesina també es completa amb unes fitxes de jardins representatius de tot el districte de les Corts i d'un apunt històric per tal de conèixer l'evolució de l'antic poble de les Corts fins la seva integració a Barcelona, de manera que amb aquest coneixement històric es posin de manifest les circumstàncies que han forjat el caràcter de cadascun dels barris de les Corts.

Els resultats d'analitzar aquests paràmetres els presento mitjançant mapes temàtics i en alguns casos mitjançant gràfics de barres de Microsoft Excel. De mapes temàtics a la tesina en faig servir de diferents tipus:

- Mapes temàtics de rangs. Els utilitzo pels casos en que analitzo un sol atribut. Com a representació he designat de forma genèrica una rampa de colors on assigno el vermell per als valors més alts i el verd clar pels més baixos. A la tesina es poden veure temàtics de rangs per regions (anàlisi de barris, illes, parcel·les) i de rangs per línies (anàlisi del viari).
- Mapes temàtic de barres. Per analitzar alhora dos o més atributs i poder-los comparar visualment.

- Mapes temàtics de pastissets. És el mateix cas que l'anterior, però he utilitzat preferentment els temàtics de barres en trobar-los de més fàcil comprensió.
- Mapes temàtics per graduació. L'he utilitzat per al cas de la població, de manera que enlloc de la representació típica per rangs s'obtenen unes figures representatives de l'atribut a analitzar (en aquest cas unes figures humanes), el tamany de les quals depèn dels valors assignats en cada cas.
- Mapes temàtics de densitat de punts. Enlloc de pintar els mapes segons una graduació de colors ho fan mitjançant el posicionament de punts, tots del mateix color, més o menys nombrosos segons els valors considerats en les taules. Només l'he fet servir per representar la densitat de població per barri.
- Mapes temàtics per valors individuals. Com el seu nom indica són útils per a grafiar valors individuals. A la resina apareixen mapes temàtics d'aquest tipus per exemple en analitzar les qualificacions urbanístiques (regions) i oficines bancàries (punts).

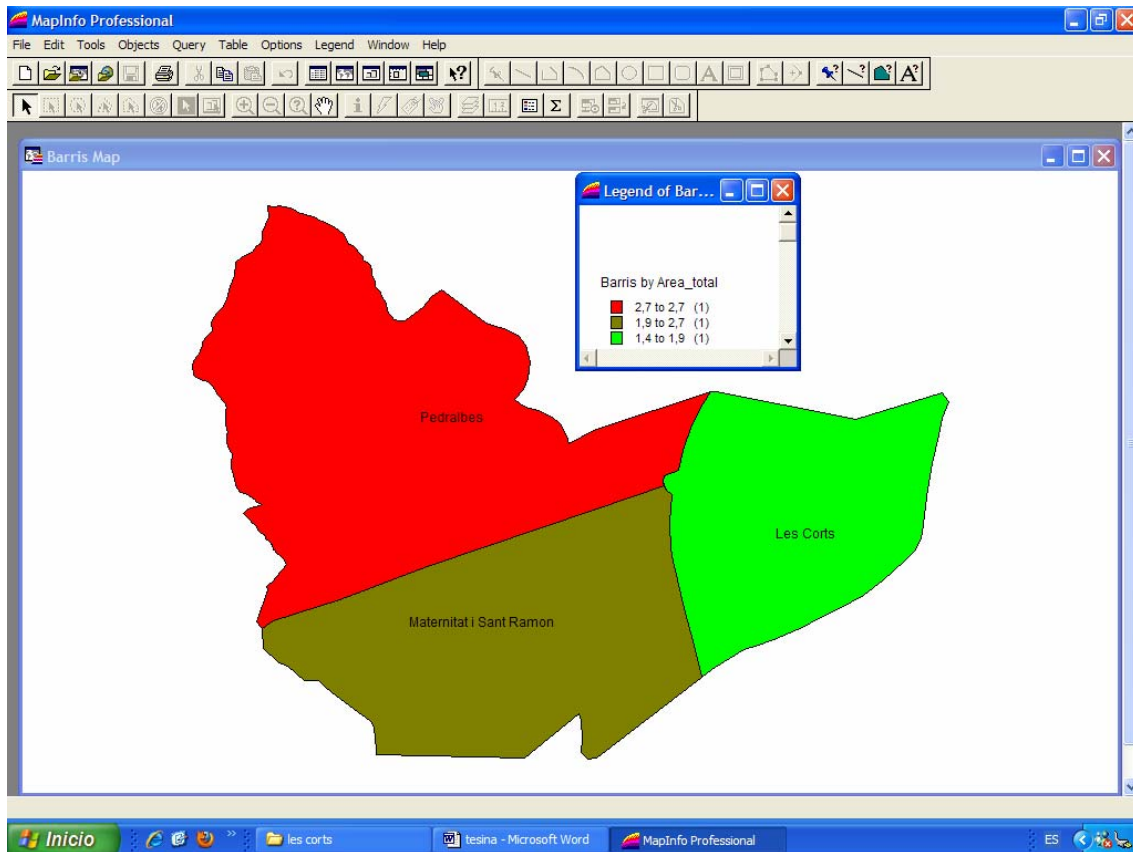
La tesina està redactada en general de forma que es detalla molt cada pas que faig, de manera que algú inexpert en la matèria o que la tingui una mica oblidada pugui anar seguint el procés que segueixo per analitzar cada paràmetre i si es el cas li pugui servir de guia per als seus estudis. Així, quan faig una cosa nova per primer cop, el nivell de detall es gran, mentre que per coses ja vistes deixo de banda passos intermitjos per presentar directament els resultats. Per exemple, al principi detallo molt com fer diferents tipus de mapes temàtics, mentes que més avançada la tesina ja només presento la impressió de pantalla del mapa temàtic per no repetir-me.

Estudi del districte.

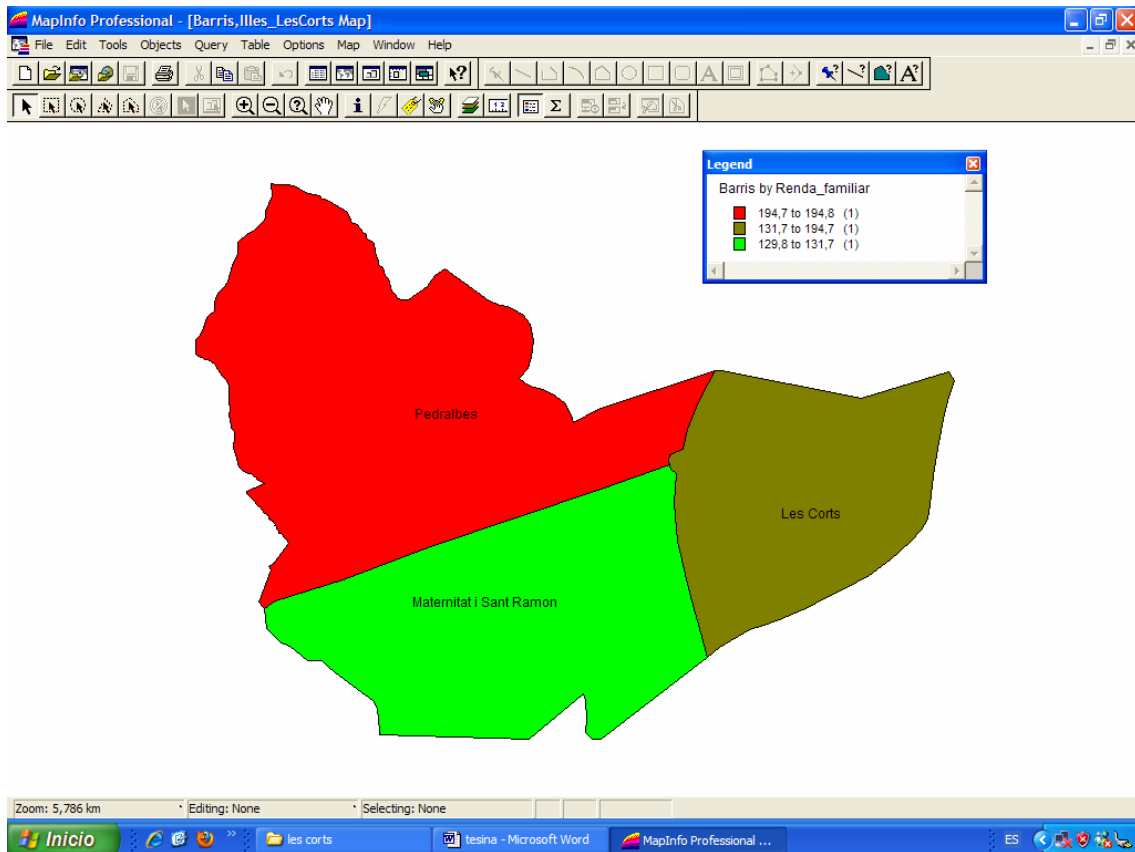
Els paràmetres que he considerat per a analitzar els tres barris són de diversos tipus, com puguin ser:

- Territorials.
- Poblacionals (densitat per parcel·la, taxa natalitat, població estrangera, etc.)
- Transport (turismes, motos, transport públic, etc.).
- Educació i cultura (escoles bressol, instituts, teatres, etc.).
- Serveis (Centres cívics, Equipaments esportius, jocs infantils, etc.)
- Habitatge (Preu de venda, preu de lloguer, preu del sòl, etc.)
- Urbanisme (regim urbanístic del sòl, qualificacions urbanístiques del sòl, edificabilitat, etc.).

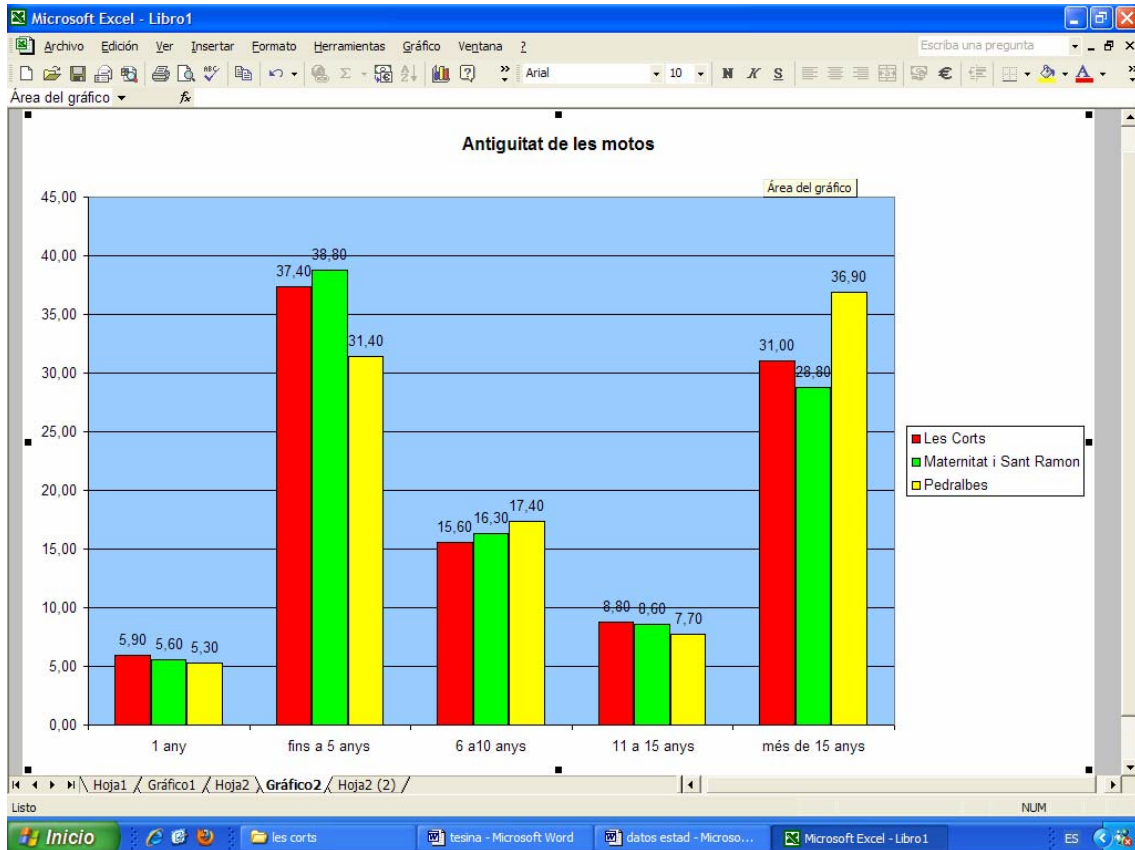
A nivell territorial a quedat palesa la notable diferència de superfície entre el barri més gran, Pedralbes, i el més petit, les Corts. Aquest fet repercuteix de retruc en d'altres paràmetres analitzats, com la densitat de població.

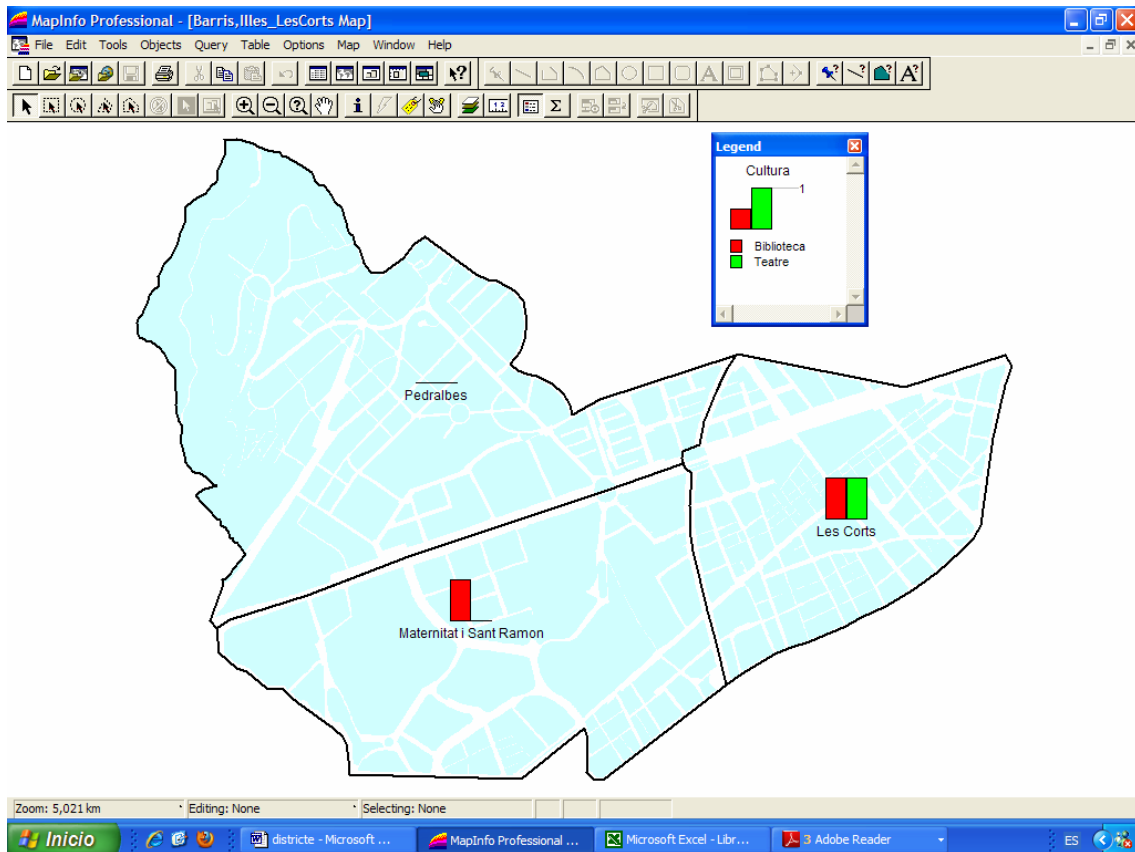
Respecte als paràmetres poblacionals es podria destacar el nivell de renda, ja que com passava amb les dades territorials les diferències entre els tres barris són molt marcades i afecten directament a d'altres paràmetres. En aquest cas, el barri de Pedralbes té un nivell de renda molt superior als seus veïns de districte. També ha sigut interessant l'anàlisi de la població estrangera. A priori es podria pensar que aquesta seria predominant en els barris amb menys recursos, i no ha estat així. És precisament el barri de Pedralbes el que té major nombre percentual de població estrangera, això si, provinent principalment de països tant o més desenvolupats que el nostre.

L'estudi del transport a portat a algunes conclusions “esperables” i també ha deparat algunes sorpreses. Així per exemple, els turismes de més alta gamma destaquen a Pedralbes, mentre que són quasi inexistent als altres barris. En canvi, a nivell de motos, les de major cilindrada es troben a Maternitat i Sant Ramon i les més velles predominen a Pedralbes.

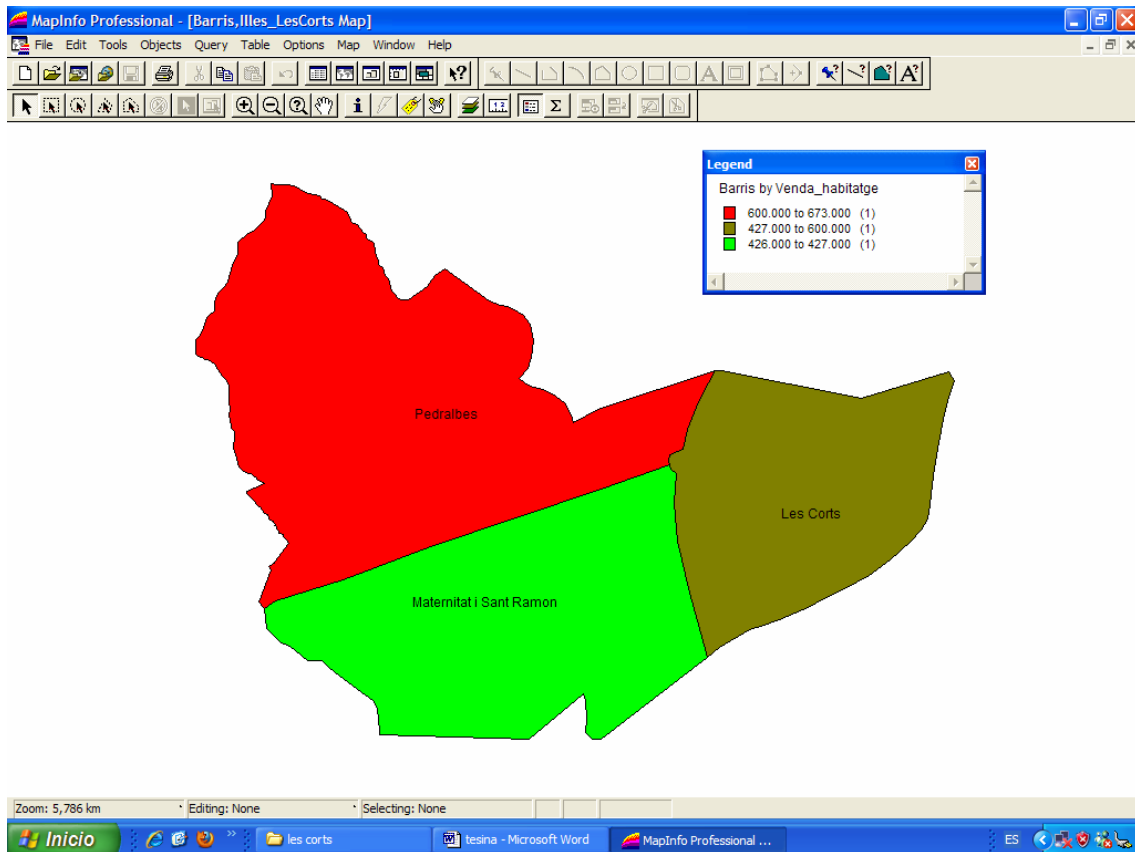

En educació i cultura es posa de manifest la manca de serveis públics disponibles a Pedralbes, mentre que les Corts i Maternitat i Sant Ramon estan millor servits en aquest aspecte.

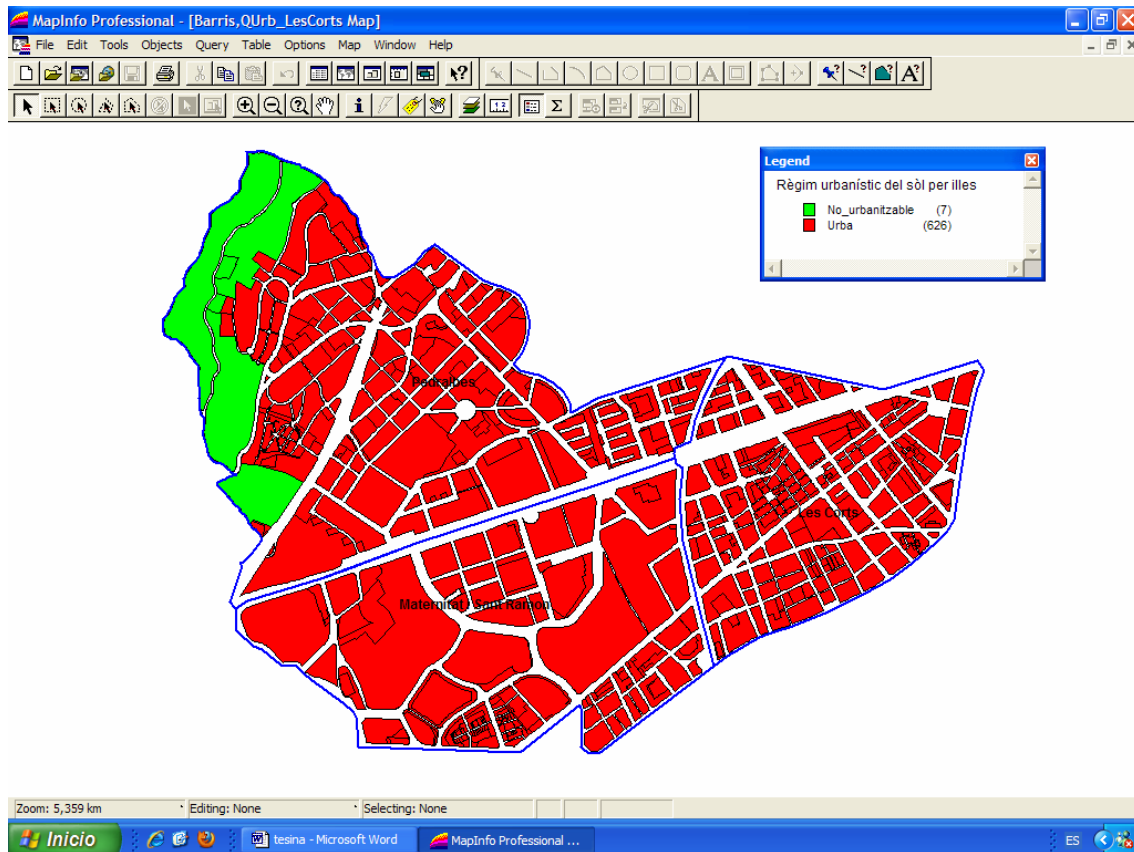

Pel que fa als serveis passa una mica com en el cas anterior, en que Pedralbes està molt per sota dels altres barris. L' excepció serien els jocs infantils, ja que aquestes es situen principalment en zones verdes i d'aquestes Pedralbes en té moltes.

Els paràmetres estudiats respecte a l'habitatge estan clarament vinculats al nivell de renda, sent les diferències obtingudes en cadascun dels barris proporcionals a les diferències entre els nivells de renda respectius.

Finalment, amb l'estudi dels paràmetres urbanístics s'ha constatat que mentre que a les Corts i Maternitat i Sant Ramon tot el sòl és urbà, Pedralbes encara disposa d'una franja prou notable de sòl no urbanitzable. D'altra banda, és a les Corts on es situen les edificacions més antigues.

Com a quedat palès en aquest estudi del districte de les Corts els seus tres barris són molt diferents entre si a tots els nivells i són clarament deutors de les circumstàncies que van propiciar el seu desenvolupament.

Les Corts és el barri més antic i es va desenvolupar mitjançant una forma de creixement en carrers estrets i places petites, sense preveure els equipaments i les zones verdes corresponents. L'important era edificar molt per treure el major rendiment econòmic a les parcel·les. Per la seva banda, el barri de la Maternitat i Sant Ramon es va edificar principalment després de la guerra civil, però en lloc de vivendes l'ús predominant van ser els equipaments, sobre tot de tipus docent (Zona Universitària) i esportiu (complex del F.C. Barcelona). Pedralbes per la seva part també va créixer sobre tot després de la guerra civil, tot i que tenia petits nuclis al voltant del Monestir de Pedralbes i conservava dempeus algunes de les antigues masies de les corts (Palau Reial, Font del Lleó), amb un model de vivendes pensades per a les classes més benestants, amb baixes densitats i amb la dotació de força espais verds.

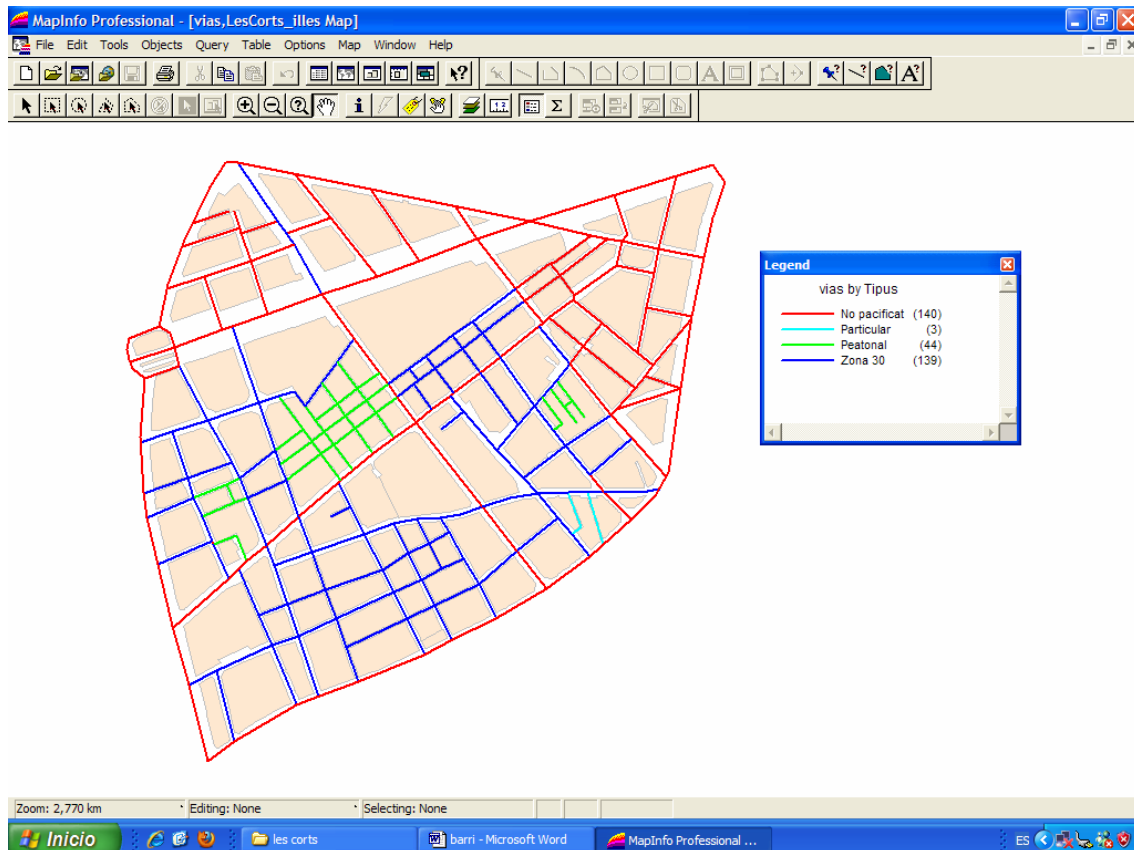
En resum, les Corts és un barri amb molts habitants en poc espai i mancat de zones verdes i equipaments, però que disposa d'altres serveis que li serveixen de contrapunt. El barri de Maternitat i Sant Ramon té molts equipaments però es veu penalitzat per l'inferior nivell de renda dels seus habitants i perquè les zones destinades a habitatge segueixen majoritàriament el model de les corts, amb molt alta densitat. Finalment, Pedralbes presenta una densitat de població força baixa i amb moltes zones verdes, el que significa un barri més tranquil, menys sorollós i menys contaminat, però que en canvi presenta moltes mancances dels serveis públics que pot oferir als seus habitants. Així doncs, veiem que el districte de les corts presenta en el seu conjunt abundants elements de la triada residencial-zonaverda-equipaments. El problema radica en que

aquests tres usos enlloc d'estar repartits de manera més o menys uniforme per tot el districte s'han concentrat individualment en cadascun dels seus barris, de manera que cada barri concentra un d'aquest usos mentre que la presència dels altres dos resta imperceptible.

Estudi del barri.

En primer lloc, aquest estudi té per objecte conèixer el viari del barri en quant als seus amplex i tipus. En segon lloc, la realització d'un estudi sobre el comerç del barri hauria de poder donar resposta a diferents qüestions, com puguin ser quins són els tipus de locals més freqüents i si el seu posicionament en el territori respon a algun criteri en concret o no. També pot ser interessant veure l'efecte que pot provocar en el comerç la presència de dos teixits urbans prou diferenciats. Es a dir, per sota de la diagonal el barri és molt dens en població i pràcticament tot el sòl està dedicat a vivendes. A més aquestes ocupen en planta tot l'espai disponible. Per contra, per sobre de la diagonal, el model urbà és més semblant al de Pedralbes, amb edificacions que no ocupen tot l'espai en planta i deixen tota una franja verda al seu voltant. Això també implica que els locals estiguin més allunyats de la línia de vorera i per tant siguin menys visibles. D'altre banda aquesta zona està bastant menys poblada que la resta del barri.

Així doncs començo aquest apartat realitzant un estudi del viari del barri de les Corts. Donat que no disposava d'una taula de carrers l'he hagut de crear jo mateix prèviament. D'aquest anàlisi es constata que hi ha quatre tipus de vies al barri, que de menor a major presència serien, carrers particulars, vinculats a passatges i de petita longitud, carrers peatonals, situats on estaria l'antic nucli de les corts Velles, carrers amb zona 30, amb reducció de la velocitat i carrers sense pacificar, que es correspondrien principalment amb els carrers més amples i importants i on la presència de vehicles és molt important. En quan als amples dels carrers, les Corts presenta un ampli ventall de mesures diferents, des dels estretíssims passatges fins a la gran amplària de la Diagonal.

La segona part de l'estudi del barri de les Corts ha consistit en un estudi dels seu teixit comercial en planta baixa. Per a realitzar l'estudi he realitzat un treball de camp en el qual he anat prenent nota del tipus de local present en planta baixa en cadascuna de les parcel·les del barri. De l'estudi comercial es pot deduir que el barri de les corts té dues zones ben diferenciades i que tenen a l'avinguda diagonal com a frontera.

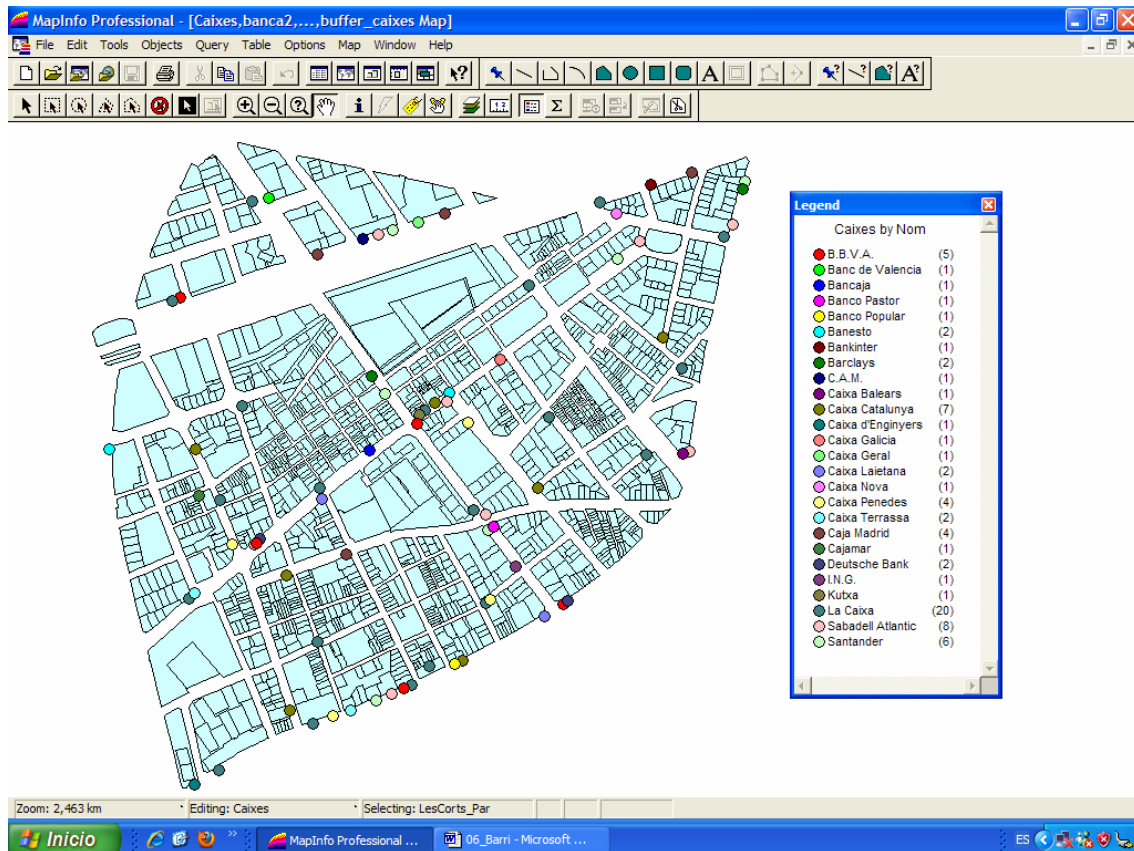
Així, per sobre de la diagonal hi ha una manca evident d'activitat comercial, amb algunes excepcions com puguin ser els bars-restaurants (massius a tot arreu) o oficines bancàries (presents sobretot als carrers principals) . És sorprenent la manca de locals destinats a alimentació en aquesta zona, ja venen productes de primera necessitat, el que obliga als habitants d'aquests sector a realitzar uns viatges per a anar a buscar queviures molt més llargs que els habitants de la resta del barri.

Per sota de la Diagonal en canvi l'activitat comercial està molt més present en totes les categories.

En quant als tipus de locals, destaca l'elevadíssima presència de locals destinats a bar-restaurants i els locals en lloguer i tancats. També s'han fet notar els contrastos existents per exemple en el estètic, on s'ha vist que primen sobre tot els locals que demanen una participació més passiva (perruqueries, depilació, etc.) front aquells altres que requereixen una participació més activa i amb resultats a llarg plaç, tot i les millores afegides que suposen per a la salut (gimnasos i similars)

Pel que respecta al lloc concret de la seva localització, en l'estudi s'ha posat de manifest com alguns locals s'implanten en el territori sense seguir cap patró en concret mentre que d'altres utilitzen el viari com a referència com puguin ser les oficines bancàries o

els centres comercials. Altres locals com les farmàcies depenen de la normativa vigent, que només es preocupa de que estiguin separades una distància concreta. També es troben casos com els dels locals d'oci nocturn que busquen en la seva implantació la proximitat d'hotels.

Fitxes de jardins.

Finalment, la tesina ve complementada mitjançant unes fitxes de les zones verdes més destacables del districte de les Corts. La part escrita d'aquestes prové tant de la documentació consultada al respecte, com de dades obtingudes de les taules disponibles (codi parcel·la, codi illa, etc.) o fins i tot fent consultes amb el propi Mapinfo (coordenades). Les fotos han estat realitzades per mi mateix en un altre treball de camp, òbviament més reduït que el realitzat per l'estudi comercial. També he inclòs un apunt històric que es fa imprescindible, ja que coneixent la història del districte s'entenen perfectament molt dels resultats que s'obtenen al llarg de l'estudi.

Recursos utilitzats.

El software GIS utilitzat per a realitzar la tesina ha estat el Mapinfo Professional 7.8. També he fet servir Microsoft Excel i Access 2002 per a confeccionar taules i Fitxes i el Power Point per a la presentació final. Puntualment he fet servir Autocad 2006 per realitzar uns esquemes explicatius.

Com a hardware he fet servir un ordinador portàtil Compaq Presario 2500, amb processador Pentium IV a 2,66 Ghz i amb 448 Mb de memòria Ram.

Les fotografies de les fitxes de jardins així com les de la portada les he realitzat amb una càmera digital Nikon Coolpix de 4Mp.

La documentació que he fet servir l'he obtinguda de diferents fonts. La part gràfica d'illes i parcel·les m'ha estat facilitada pel tutor en format Mapinfo (*.tab). Les dades de tipus estadístic les he aconseguit de la web de l'ajuntament de Barcelona. Informació de tipus urbanístic, de la web de la Mancomunitat de Municipis de Barcelona i del Col·legi d'Arquitectes. La informació històrica l'he extreta consultant els llibres disponibles a l'Arxiu del Districte de les Corts. Les fotos aèries són del ICC, obtingudes mitjançant servei WMS.